

**CONCEPȚII MODERNE ANTROPOGENETICE  
ȘI ROLUL LOR ÎN PREGĂTIREA VIITORILOR SPECIALIȘTI**

**VEACESLAV PULBERE**, dr. conf.,  
Universitatea de Stat “Alec Russo”, Bălți

Cursul de antropologie generală se predă studenților facultății de pedagogie, psihologie și asistență socială. Disciplina este promovată conform planurilor și programelor tradițional stabilite. Însă ajunsurile științei antropologice din ultimii ani au avansat considerabil. Deaceea, pentru a pregăti mai adecvat, mai calitativ viitorii specialiști e necesar ca studenții să fie familiarizați cu noi concepții antropologice care e lucidează mai realist mecanismele umanizării (antropogenezei).

Așadar, cunoștințele noastre, atât în domeniul științelor naturale, cât și în cel al științelor sociale, ani de-a rândul s-au dezvoltat într-o direcție strict determinată. "Concepțiile noastre evoluționiste asupra genezei omului la noi s-au format, afirmă profesorul V.Dolinic, conform liniei generale: urmărindu-l pe Engles [1]. Alte teorii și puncte de vedere asupra devenirii omului nu puteau străpunge bariera ideologică, cimentată puternic în științele naturale. Totuși, deși cu greu, s-a aflat că afirmația "munca l-a creat pe om" este îndoielnică. Pe parcursul a multor ani știința a acumulat multe fapte care contrazic teoria muncii în antropogeneză. Într-un șir de lucrări, cum ar fi: "Apariția speciilor pe calea selecției naturale", "Apariția omului și selecția sexuală" și "Exprimarea emoțiilor la om și animale" C.Darvin a demonstrat că apariția omului poate fi explicată, aplicînd aceleași noțiuni ca și în cazul studierii oricărei specii zoologice: variabilitatea și ereditatea, mediul de trai, modul de viață, selecția naturală etc.[2].

Formarea omului este un proces lent, treptat, care, de multe ori, își schimbă întîmplător direcțiile și nicidecum nu a fost determinat în prealabil. Dezvoltarea liberă a științei în țările apusere, de multe ori, confirmă veridicitatea lui Darwin. Atunci, ce i-a făcut pe fondatorii marxismului-filozofi și economiști - să impună lumii întregi concepția lor asupra unei probleme științifico-naturale. Esența "teoriei muncii" propusă de clasici, cunoscută de generațiile mai în vîrstă, încă din copilărie, constă în rolul hotărîtor al factorilor economici în viața animalului-strămoș al omului. Maimuțele, strămoșii omului, au început să folosească uneltele de muncă nu automat, instinctiv, dar conștient. Pentru ca uneltele să fie folosite mai reușit, membrele anterioare ale animalului trebuiau să fie eliberate de la funcția de mișcare și, prin urmare, luau naștere bipedele. Folosirea uneltelor stimulau dezvoltarea encefalului, iar acest fapt asigura perfecționarea uneltelor. O dată ce complicau uneltele, se complicau și relațiile dintre indivizi. Acest punct de vedere n-a fost susținut de către savanții-naturaliști din lumea occidentală. În spațiul ex-sovietic, "teoria muncii" a fost introdusă și menținută forțat prin interpretarea denaturată a realității. Astfel, în manualele noastre, atât în cele școlare, cât și în cele universitare, sunt prezentate niște figuri cu aspect din ce în ce mai erect, care au în mîină unelte din ce în ce mai perfecționate, iar encefalul, în cutia craniană, este tot mai voluminos.

Analiza uneltelor de piatră ale strămoșilor noștri cu greu se poate determina dacă aceștia: le confecționau ei conștient ori instinctiv. Zoologii cunosc multe cazuri cînd reprezentanții lumii animale confecționau unelte nu mai simple, decît cele ale strămoșilor noștri.

Se știe că unele elemente ale comportamentului uman, cum ar fi: dragostea de Patrie, față de natură etc. se transmit prin ereditate, ele fiind programate în codul genetic. Cititorul, în opinia autorului, acceptă aceste afirmații științifice, pe când afirmația precum că la strămoșii noștri programul de cioplire a pietrei nu putea fi conștient, ci instinctiv a trezit un mare protest. Întrucât oamenii nu poartă nici o vină pentru faptul că așa au fost învățați (dar nici "teoria muncii" nu este vinovată, de ce n-ar exista și ea de rînd cu alte teorii sau concomitent cu alte puncte de vedere) au tot dreptul, măcar copiii contemporani să achiziționeze acele cunoștințe pe care le au discipolii lor din alte țări. E știut că nici noi, nici învățătorii noștri, nici autorii de manuale nu sunt informați despre existența teoriilor alternative privitoare la geneza omului. Materialul propus nu pretinde la o tratare exhaustivă a teoriei moderne. Ne propunem drept scop familiarizarea elevilor, studenților, învățătorilor cu faptul că există alte teorii alternative și că, treptat, acestea vor intra în viața noastră și vor fi accesibile afît pentru noi, cît și pentru copiii noștri.

Așadar, în ce constă esența altor puncte de vedere asupra procesului de-venirii omului? Pînă nu demult, orice urme proaspăt descoperite ale strămoșilor noștri erau botezate cu o denumire specifică. În așa mod, antropologii încercau să elaboreze o clasificare antropogenetică artificială. Acum însă, majoritatea specialiștilor au ajuns la concluzia că la studierea strămoșilor omului trebuie să se aplice o clasificare zoologică normală, deoarece e mai convenabil a apela la criteriile zoologice de specie, gen etc., care îl situează pe om în rîndul continuu al animalelor, la locul său natural.[1]

Speciile - cheie de pe spița evoluției, care au dus spre umanitate au fost Driopitecul și Australopitecul de Afar. Ele au trăit cu 4-3 milioane de ani în urmă în savanele Africii de Est. Ele nu confecționau unelte, în schimb megreau pe două picioare. Rezultă că ominidele au trecut la mers bipedic pe pămînt cu 8-10 milioane de ani în urmă, dar primele unelte confecționate au cel mult 2-2,5 milioane de ani. Așadar, afirmațiile potrivit cărora trecerea la mersul biped a fost cauzată de confecționarea uneltelor de muncă, nu au substrat științific.[3]

Aproximativ cu 3 mln. de ani în urmă de la autstralopitec s-au desprins speciile "Omul Habilis" și "Omul Erect". Ei confecționau unelte din piatră, pe care sute de mii de ani nu le-au mai perfecționat. Cercetările traseologice speciale au constatat că acești oameni prelucrau material diferit prin aceleași lovituri-standart, instinctiv.

Conform "teoriei muncii" forța motrice în antropogeneză a fost munca. Adepții ei susțin că nu legile biologice, nu selecția naturală ci munca și

relațiile sociale l-au făcut pe omul om. Dar faptul rămîne fapt: și omul Erect și Neandertalianul pe parcursul unui milion de ani, din generație în generație confecționau unele și aceleași unelte. Atît munca cît și, probabil, relațiile sociale se deosebeau puțin de activitatea instinctivă a altor animale.

"Teoria muncii" afirmă că între o albină iscusită și un arhitector rău există o prăpastie. Albina muncește fără a gîndi, pe cînd arhitectul are în cap un plan, deși simplu, dar totuși un plan. Or programul instinctiv este deja un plan în cap. Deosebirea esențială constă în aceea ca în capul arhitectului programul a rezultat prin instruire, pe cînd în capul albinei-acesta a fost transmis odată cu genele părinților.

Așadar, întrucît baza instructivă, a comportării animalului, depinde, de combinatorică, de memorie, de instruire, imitare, nu putem afirma că instinctul este o urmă oarbă a programului primitiv. În condiții naturale, intelectul, conștiința nu se opun instinctului, ci colaborează cu el. Acelaș proces a însoțit și evoluția strămoșilor omului. Prin urmare, omul a fost creat de selecția naturală, sexuală. Primul a înțeles acest lucru C.Darvin. Descoperirile anterioare și cele mai noi confirmă justetea concepției geniale a marelui savant.

### **Referințe bibliografice**

1. Долиник И.Д. Происхождение человека. Журнал "Наука и жизнь" №8, 1998, с.48-51
2. Югай Г.А. Антропогенез, философские и психические основы. М.Знание. 1982, с.5-18
3. Семенов И.У. На заре человеческой истории. М.Мысль. 1988.